

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

str. 31 August 1989, nr. 82
MD- 2012, mun. Chișinău,
tel.: 0 22 23 47 95, fax: 0 22 23 47 97
www.justice.gov.md

Nr. 02/7415 din 18.08.2022

La nr. 08-1/8-1479 din 14.07.2022

**Oficiul Avocatului Poporului (Ombudsman)
Consiliul Pentru Prevenirea Torturii**

Prin prezenta, remitem în anexă informația privind măsurile ce urmează a fi întreprinse de către Ministerul Justiției, Administrația Națională a Penitenciarelor și Penitenciarul nr. 17 Rezina în vederea implementării recomandărilor indicate în Raportul elaborat de membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în urma vizitei de monitorizare efectuate la Penitenciarul nr. 17 – Rezina, din 08 aprilie 2022.

Anexa : 8 file.

Nadejda BURCIU
Secretar de stat

**Măsuri de realizare a recomandărilor Consiliului pentru prevenirea torturii,
în urma vizitei preventive efectuate la Penitenciarul nr. 17 – Rezina, la 08 aprilie 2022.**

Ministerul Justiției (MJ)		
Nr. d/o	Recomandarea	Informații/ acțiuni întreprinse/planificate
1.	Revizuirea legislației, astfel încât sancțiunile disciplinare aplicate deținuților să nu conducă la interzicerea contactelor cu familia pe perioade excesiv de lungi.	<ul style="list-style-type: none"> • Instituirea și implementarea sistemului progresiv de executare a pedepselor constituie un obiectiv de bază al Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, adoptată prin Legea 211/2021. Pentru realizarea acestui obiectiv, Ministerul Justiției a elaborat un concept transmis spre consultare mai multor autorități și actori. La moment conceptul este revizuit pentru a integra sugestiile instituțiilor care au remis opinii consultative. A fost expediat demersul de constituire a grupului de lucru, care urmează să lucreze asupra proiectului de modificare a mai mult acte normative. Instituirea sistemului progresiv de executare a pedepselor va oferi administrației penitenciarului mai multe pârghii de modelare și influențare a comportamentului deținuților, inclusiv măsuri de stimulare pozitivă. • Suplimentar, MJ va evalua practica instituțiilor penitenciare de aplicare în mod excesiv a sancțiunilor sub forma suspendării dreptului la întrevederi și va veni cu propuneri de modificări legislative pe acest segment.
2.	Asigurarea accesului deținuților pe viață la mecanisme compensatorii în legătură cu deținerea în condiții inumane și degradante.	<ul style="list-style-type: none"> • Instanțele de judecată aplică în privința condamnaților la detențiune pe viață mecanismele compensatorii în legătură cu deținerea lor în condiții inumane și degradante. Aceste hotărâri sunt luate prin prisma Deciziei de inadmisibilitate a sesizării nr. 211g/2021 a Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolului 473⁴ alin. (4) și (5) din Codul de procedură penală (remediile compensatorii în cazul executării pedepsei detenției pe viață în condiții precare) care la pct. 31 menționează remediile compensatorii reglementate de articolul 473⁴ alin. (4) și (5) din Codul de procedură penală ar putea fi aplicate și în cazul persoanelor care execută pedeapsa detenției pe viață în contextul constatării de către instanță dacă persoana a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare și întrunește condițiile legale pentru a fi eliberată condiționat în baza articolului 91 alin. (5) din Codul penal”.

3.	Revizuirea legislației și politicii de izolare sistematică a deținuților condamnați pe viață de restul populației generale carcerale.	<ul style="list-style-type: none"> Implementare sistemului progresiv de executare a pedepselor privative de libertate ar permite condamnaților la detențiune pe viață aflarea în regimurile de detenție prevăzute pentru executarea pedepsei, va permite încadrarea acestora în munci remunerate, precum și avansarea progresivă spre regimuri de executare mai înlesnite. Penitenciarul nr. 17-Rezina a propus efectuarea reparațiilor capitale, dezinfectarea împotriva bacililor TBC a fostului Spital Ftiziologic nr.2, clădire formată din 2 etaje, pentru a fi funcționale și ulterior să fie folosite și utilizate pentru crearea atelierelor de muncă precum și ca celule de trai, luând în considerație faptul că în cadrul Penitenciarului nr. 17 – Rezina nu au fost inițial prevăzute spații de producție pentru antrenarea condamnaților la munci remunerate.
4.	Identificarea posibilității deținerii copiilor în instituții penitenciare specializate pentru minori (Penitenciarul nr.10 Goian).	<ul style="list-style-type: none"> Odată cu finisarea lucrărilor de construcție a perimetrului de pază a Penitenciarului nr. 10-Goian, urmează a fi transferați în această instituție deținuții preveniți minori din penitenciarele nr. 13-Chișinău și nr. 17-Rezina, indiferent de statutul juridic al acestora.
Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP)		
Nr. d/o	Recomandarea	Informații/ acțiuni întreprinse/planificate
5.	La intrarea în penitenciar, membrii Consiliului au așteptat permisiunea de a avea acces în jur de 30 de minute, deși au anunțat cine sunt și care este scopul vizitei. Totodată, membrii au fost percheziționați la intrare, inclusiv verificate carnetele și alte documente deținute. În acest context, pentru a exclude pe viitor situații similare și a nu crea incertitudini versus perchezițiile corporale sau timpul rezonabil de așteptare pentru acces, respectuos solicităm ANP, să informeze suplimentar toate	<ul style="list-style-type: none"> ANP va remite o circulară către instituțiile subordonate pentru a reaminti angajaților din paza și punctele de control care sunt regulile de acces în penitenciar a membrilor CpPT.

	<p>instituțiile penitenciare subordonate, despre condițiile de acces a membrilor CpPT în instituții subordonate și timpul rezonabil pentru asigurarea accesului în instituții, conform drepturilor asigurate prin lege.</p>	
6.	<p>Elaborarea de comun cu Penitenciarul nr. 17-Rezina a Planului instituțional de redresare a aspectelor invocate de CpPT în cadrul vizitelor realizate cu remiterea lui în termen de 30 de zile de la primirea acestui Raport.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ANP în comun cu Penitenciarul nr. 17-Rezina au întocmit Planul de redresare și înlăturare a unor aspecte invocate de CpPT în cadrul vizitei realizate la 08.04.2022. Informații detaliate privind gradul de realizare și rezultatele obținute urmează a fi incluse în Raportul anual de activitate ANP, care va fi publicat pe pagina web a instituției.
7.	<p>Studierea motivelor și surselor ce determină creșterea fenomenului subculturii criminale și elaborarea unui set de acțiuni menite să diminueze influența subculturii, precum și excluderea oricăror forme de tratament discriminatoriu față de persoanele private de libertate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prin Ordinul ANP nr.192 din 09.06.2020 a fost creat Grupul de lucru, care după o analiză amplă, urmează să elaboreze un Plan de acțiuni pentru reducerea și prevenirea violenței între deținuții din penitenciare. Măsuri care vor contribui la remedierea situației și excluderea factorilor care provoacă violență între deținuți și duc la apariția ierarhiilor informale. În prezent, ambele documente sunt în proces de elaborare. Totodată în acest scop prin Ordinul ANP nr. 37 din 24.01.2022 a fost aprobat Programul privind reducerea violenței în mediul penitenciar. • În cadrul Penitenciarul nr. 17-Rezina ordinea de drept este asigurată de către administrația instituției, care desfășoară permanent acțiuni cu caracter educativ-profilactic, orientate spre profilaxia și contracararea tuturor formelor de intimidare și presiune unor deținuți asupra altora și asigurarea egalității de drepturi în mediul acestora. Influența ierarhiilor informale nu este pronunțată. Administrația deține controlul asupra situației și întreprinde acțiuni pentru a preveni eventuale ilegalități acțiunile de intimidare și presiune asupra deținuților. • În vederea contracarării fenomenului ierarhiei și subculturii criminale Penitenciarul nr. 17-Rezina permanent întreprinde măsuri de securitate și regim. Măsuri speciale de investigații în conformitate cu art. 222 din Codul de executare, în scopul dezmembrării grupărilor deținuților de orientare negativă și diminuarea autorității acestora. În caz de depistare a cazurilor de leziuni corporale la condamnați, se întreprind toate măsuri de acordare a ajutorului medical, cu documentarea cazului prin prisma art. 273 din Codul de procedură penală și imediata înștiințare a

		procuraturii teritoriale, Avocatului Poporului și a ANP. Orice caz de depistare a leziunilor corporale la condamnați, presupune dispunerea obligatorie a anchetei interne.
8.	Modificarea prevederilor Regulamentului privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare, aprobat prin ordinul ANP nr. 551 din 21.12.2020, ce descriu modul de executare a sancțiunii disciplinare cu suspendarea dreptului la întreprindere de lungă și scurtă durată.	<ul style="list-style-type: none"> Regulamentul privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare va fi revizuit pentru alinierea prevederilor și practicii la regulile Nelson Mandela, regulile europene pentru penitenciare și Manualul UNODC privind managementul deținuților cu nivel de risc ridicat. Instituirea regimurilor progresive va îngloba și modificări în practicile disciplinare existente.
9.	Revizuirea practicilor de sancționare prin privarea dreptului la întreprindere cu familia.	<ul style="list-style-type: none"> Punerea în executare a sancțiunilor disciplinare aplicate deținuților se efectuează în corespundere cu prevederile Codului de executare, Statutului executării pedepsei de către condamnați și Regulamentului privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare (inclusiv este relevantă informația prezentată la pct.4 prezentului tabel).
10.	Instruirea continuă a personalului medical și nonmedical în domeniul documentării leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante”) și Ordinul (comun) nr. 77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de	<ul style="list-style-type: none"> Anual, Administrația Națională a Penitenciarelor aprobă programul de instruire al angajaților sistemului penitenciar, pentru aprofundarea cunoștințelor privind: 1) aplicarea forței fizice și a mijloacelor speciale de către personalul sistemului penitenciar și limitarea la minimum aplicarea acestora în scopul controlării deținuților violenți și/sau rebeli; 2) prevenirea tuturor formelor de discriminare, tratament inuman sau degradant; 3) însușirea de către colaboratori a tehnicii de acordare a primului ajutor și programelor de instruire igienică etc. În prezent pregătirea profesională a angajaților sistemului administrației penitenciare se realizează în temeiul ordinului ANP nr. 14 din 11.01.2022 „Cu privire la organizarea și desfășurarea formării profesionale în sistemul administrației penitenciare pentru anul 2022”. Formarea profesională continuă în perioada anilor 2021-2022 pe aspectul ce ține de documentarea leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură au fost instruiți 49 de angajați ai secțiilor medicale din cadrul penitenciarelor - 4 ore de instruire. În acest sens, conform planului de desfășurare a orelor de pregătire profesională și de specialitate cu efectivul Penitenciarului nr. 17-Rezina pentru anul 2022, au fost incluse următoarele subiecte:

<p>tortură, tratament inuman sau degradant (recomandare menținută).</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Standardele minime de întreținere a condamnaților. Reguli penitenciare europene (Practica CEDO vs Republica Moldova); -Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 10 decembrie 1984 (practica CEDO); -Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 26.11.1987; -Deontologia personalului sistemului administrației penitenciare; -Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948; -Mecanismul național, regional și internațional privind apărarea drepturilor omului. Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul); -Evidențierea și prevenirea cazurilor de automutilare, suicid și refuz de hrană întru asigurarea respectării drepturilor deținuților. Standardele naționale și internaționale privind dreptul la integritatea fizică și psihică; -Limitele aplicării forței fizice, mijloacelor speciale și a armei de foc. Documentarea corectă a acestor cazuri; -Procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. <ul style="list-style-type: none"> • La data de 23.06.2022, în cadrul ședinței cu efectivul penitenciarului în cadrul orei de pregătire profesională repetat s-a studiat temeinic prevederile Ordinului nr. 572 din 31.12.2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant și anexei la acesta nr.77/572/408/639-0/197/1589 din 31.12.2013. • În cadrul ședințelor operative cu personalul penitenciar, permanent se atrage atenție la relațiile dintre deținuți și angajați, care trebuie să fie determinate de scopurile detenției și să se bazeze pe principiile respectului reciproc, nediscriminării, interzicerii supunerii persoanei la tortură, tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente, umanismului și respectării stricte a legislației. • Periodic este desfășurat instructajul personalului penitenciar cu serviciu în zi, cât și a celui în serviciu diurn privind neadmiterea maltratărilor fizice, și responsabilitatea pe care o poartă în conformitate cu prevederile art. 166 din Codul penal. De asemenea sunt desfășurate acțiuni de sporire a capacității de supraveghere a comportamentului persoanelor private de libertate prin intermediul camerelor video, care sunt instalate în penitenciar și care contribuie inclusiv la
---	---

		<p>responsabilizarea angajaților din penitenciar asigurând intervențiile imediate în cazul situațiilor de conflict între deținuți.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informațiile despre toate cazurile de aplicare a forței fizice și mijloacelor speciale asupra deținuților sunt expediate în adresa Avocatului Poporului (Ombudsmanului) precum și a Procuraturii raionului Rezina. Pentru fiecare caz în parte sunt efectuate cercetări de serviciu, în vederea stabilirii legalității acțiunilor angajaților, materialele acumulate fiind expediate în adresa procuraturii pentru examinarea legalității aplicării forței fizice și mijloacelor speciale de către angajații instituției penitenciare. • Luând în considerație faptul că Regulamentul vizat conține un capitol separat care reglementează modul de completare a documentației medicale, principiile de cercetare și schema de descriere a leziunilor corporale, personalul medical permanent este atenționat să efectueze în mod obligatoriu examenul medical al deținuților în privința cărora a fost aplicată forța fizică sau mijloacele speciale. În cazul parvenirii informației care necesită a fi înregistrată și raportată procuraturii, imediat se sesizează conducerea penitenciarului și funcționarul responsabil de înregistrarea și raportarea în corespundere cu prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Responsabil este ofițerul principal al Serviciului juridic al Penitenciarului nr. 17-Rezina, care duce evidența la astfel de cazuri, înregistrându-le în registrul întocmit în acest scop.
11.	<p>Instruirea personalului penitenciarului privitor la securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor (<i>recomandare menținută</i>).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conform programului de formare profesională inițială, tematica „Securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor” este predată funcționarilor publici cu statut special debutanți (agenți și ofițeri de penitenciare). În perioada anilor 2021-2022, au fost instruiți: 209 agenți de penitenciare - 84 de ore de instruire; 47 de ofițeri de penitenciare - 24 de ore de instruire. În aceeași perioadă au fost instruiți de către ANP 131 de agenți și ofițeri de penitenciare din cadrul secțiilor siguranță și regim penitenciar - 12 ore de instruire cu tematica „Securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor”. • Toate cazurile de aplicare a forței fizice și mijloacelor speciale inclusiv a cătușelor sunt fixate de camera portabilă a angajaților Secția siguranță și regim penitenciar, ulterior sunt consemnate într-un procesul verbal și registru în conformitate cu prevederile Secțiunii a 21 a Statutului executării pedepselor de către condamnați și art. 223 a Codului de Executare, precum și alte acte normative subordonate acestora. De asemenea Serviciul medical permanent discută cu persoanele participante la efectuarea perchezițiilor despre necesitatea de a purta mănuși, iar în caz de tăieturi, înțepături a se adresa imediat serviciului medical pentru acordarea ajutorului medical necesar.

12.	Revizuirea procedurilor de intervenție a personalului penitenciar în caz de automutilare prin prisma individualizării cazurilor și monitorizării modului în care sunt implementate de către personal.	<ul style="list-style-type: none"> • Procedura de lucru cu deținuții ce săvârșesc acțiuni de automutilare este reglementată în Ordinul ANP nr. 74/2020 și Ordinul DIP nr.466/2015. Trimestrial se întocmește lista persoanelor cu grad sporit de risc, inclusiv a celor predispușe spre acțiuni de automutilare, care este prezentată pentru informare șefului instituției și serviciilor abilitate din cadrul penitenciarelor. • Prin urmare, persoanele identificate sunt incluse în activități individuale și de grup direcționate spre o intervenție în identificarea gândurilor iraționale și schimbare cognitiv-comportamentală. • Pe parcursul semestrului I a anului 2022, au fost luați la evidență și incluși în grupul de risc ca predispuși spre acțiuni de automutilare 181 de deținuți. Totodată, menționăm că 354 de cazuri de automutilare au fost asistate de către psiholog pe perioada menționată, întocmindu-se fișe de lucru cu deținuții ce au săvârșit acțiuni de automutilare și recomandări adresate personalului penitenciar privind modul de relaționare și intervenție cu deținutul. Cu persoanele date se desfășoară individual ședințe de consiliere psihologică în situație de criză, fiind înregistrate 512 consilieri pe perioada de 6 luni și 383 de consilieri psihologice cu deținuții aflați în grupul de risc (inclusiv predispuși spre automutilare). • De asemenea, persoanele ce manifestă un comportament autoagresiv pe parcursul detenției ca urmare a dificultății de gestionare a furiei, pot fi incluși în programul pentru reducerea violenței, ce presupune o activitate de grup.
13.	Revizuirea setului igienic oferit deținuților, includerea în set a șamponului și oferirea pachetului igienic pentru femei mai frecvent.	<ul style="list-style-type: none"> • Pentru anul curent se preconizează modificarea Hotărârii Guvernului nr. 609/2006, astfel încât să fie adaptată în conformitate cu exigențele actuale. • Pentru moment este absolut imposibil de a revizui pachetul de bunuri pentru îngrijire personală acordat deținuților, or sortimentul și cantitatea acestor bunuri sunt reglementate în Hotărârea prenotată. • Prin urmare, includerea bunurilor suplimentare, care nu se regăsesc în actul normativ menționat, ar genera cheltuieli suplimentare neprevăzute din bugetul de stat.
14.	Oferirea oportunităților de încadrare în câmpul muncii a condamnaților la detenție pe viață.	<ul style="list-style-type: none"> • Conform art. 235 alin. (4) Cod de executare <i>condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață pot fi antrenați în munci remunerate doar în celule sau în ateliere special amenajate în acest scop.</i> • În cadrul Penitenciarului nr. 17 – Rezina nu au fost inițial prevăzute spații pentru producere. • Luând în considerație amplasarea penitenciarului, constatăm interesul scăzut al agenților economici de a încheia contracte de prestări servicii de oferire a brațelor de muncă din rândul deținuților (ultimul contract a fost încheiat în anul 2019, pe un termen de 3 luni și doar în privința unui singur deținut).

		<ul style="list-style-type: none"> • Astfel, constatăm că la moment administrația acestei instituții nu are oferte pentru antrenarea la muncă a condamnaților la detenție pe viață.
15.	Diversificarea programelor psiho-educative/ocupaționale pentru diverse categorii de deținuți.	<ul style="list-style-type: none"> • Actualmente, sunt înregistrate un număr suficient de programe psiho-sociale și educative, care răspund nevoilor diferitor categorii de deținuți. • În trimestrul I a anului 2022 au fost aprobate, ca urmare a revizuirii, 3 programe psihosociale de schimbare comportamentală. De asemenea a fost aprobat pilotarea unui nou program, destinat deținuților minori și tineri care au comis infracțiuni cu caracter sexual. La baza elaborării/revizuirii programelor s-a aflat analiza multiaspectuală și în dinamică a nevoilor și riscurilor deținuților în mediul penitenciar, fiind acoperite în mare parte.
16.	Identificarea posibilității deținerii copiilor în instituții penitenciare pentru minori (Penitenciarul nr. 10 - Goian).	<ul style="list-style-type: none"> • Conform Ordinului MJ nr. 150 din 10.06.2022, privind stabilirea tipurilor de penitenciare, Penitenciarul nr.17-Rezina este de tip închis, cu capacitatea de deținere de 337 de deținuți. • Astfel, odată cu finisarea lucrărilor de construcție a perimetrului de pază a Penitenciarului nr. 10-Goian, urmează a fi transferați în acest penitenciar toți deținuții minori din penitenciarele nr. 13-Chișinău și nr. 17-Rezina, indiferent de statutul juridic al acestora.